

Un tancament molt **poc** fonamentat

El tancament del diari 'Egunkaria' per les seves suposades relacions amb ETA està carregat d'ombres i decisions judicials molt difícils d'explicar o justificar en un estat de dret. I és que el jutge de l'Audiència Nacional Juan del Olmo ha pres la decisió de tancar el diari amb la íntima convicció que la seva mesura difícilment serà qüestionada pels polítics de l'estat espanyol.

El titular del jutjat número 6 de l'Audiència Nacional Juan del Olmo –un magistrat amb poca experiència al tribunal hereu del Tribunal d'Ordre Públic franquista, i conegut pel seu caràcter esquerp i imprevisible–, es va negar a facilitar el dijous 20 de febrer els tres actes del seu jutjat que decretaven, aquell mateix dia, el tancament d'*Egunkaria* i la prohibició que sortís al carrer, la detenció dels màxims responsables (des de la seva fundació) i l'ordre de precintat les quatre redaccions del diari a l'estat espanyol. Al cap de 36 hores va accedir a fer públic un d'aquests actes, i als cinc dies va autoritzar la difusió dels altres dos. El dia del tancament del diari va repartir una nota de premsa redactada pel Ministeri de l'Interior.

Un acte decretava el bloqueig i la investigació des de l'any 1990 dels comptes de l'empresa editora, del diari i dels responsables, i impedia que aquests poguessin transferir a ningú els seus béns o immobles mentre durés el bloqueig. Els altres dos feien referència a la suspensió d'activitat de les empreses i del rotatiu i a la detenció dels responsables.

Però com s'explica que el jutge aplicés unes mesures judicials tan severes? Portaveus del Ministeri de l'Interior explicaven que les causes eren greus, que el diari formava part de l'entramat financer d'ETA, que la banda armada n'era l'autèntic consell d'administració, que se l'investigava des de feia anys, que blanquejava diners a l'arxipèlag de les Antilles procedents del terrorisme, però que no hi havia res en contra de la línia editorial del diari o contra el basc. Els actes judicials que es

van anar coneixent progressivament van desmuntar aquestes teories i donaven fe de la desproporció de la mesura.

En l'escrit de tancament s'atacava la línia editorial del diari i, de passada, el basc, amb una andanada que es va repetir també en l'acte judicial d'empresonament de cinc dels detinguts (més tard hi van afegir Peio Zubiria, que havia estat hospitalitzat) i llibertat sota fiança de quatre d'ells, un dels quals és Martxelo Otamendi, el director. El jutge atenia de manera exacta les peticions fiscals de quina havia de ser la situació penitenciària dels detinguts. Així, en els actes judicials s'afirma que *Egunkaria* treballa "per enfortir un dels objectius terroristes (la creació d'una estructura informativa en basc [sic] controlada per l'organització terrorista ETA) per facilitar l'empara i difusió (amb el suport de l'idioma basc com a cobertura cultural) de l'ideari terrorista i dels valors i interessos defensats per l'organització terrorista".

L'acte d'empresonament que es va fer públic el dimarts 25 de febrer no aporta cap dada sobre el suposat blanqueig de diners, tampoc no certifica la influència d'ETA en la presa de decisions, ni estableix per què es decretà llibertat sota fiança per a alguns dels detinguts i, en canvi, es decreta presó incondicional per a altres. L'acte s'acull només a deu documents confiscats i redactats entre els anys 1990 i 1993, en els quals l'organització armada fa una sèrie de comentaris sobre el funcionament del llavors nou diari i la importància estratègica des del punt de vista polític i cultural.

Hi ha fragments dels documents de comissats a membres d'ETA (*Txelis*

Els treballadors de l'Euskaldunon Egunkaria es van concentrar a la seu d'aquest diari a Andoain (Guipúscoa) el 21 de febrer passat per protestar pel tancament del rotatiu basc.

Una opinió pública passiva

L'opinió pública espanyola no s'ha escandalitzat excessivament davant el tancament judicial d'*Egunkaria*. S'ha passat de l'aplaudiment en les primeres hores a la passivitat i la indiferència més completa a mesura que els actes de Del Olmo s'han revelat inconsistents o s'han denunciat tortures per alguns dels detinguts ja alliberats, com és el cas d'Otamendi. Els més moderats destacaven que una sortida més racional hagués estat nomenar un administrador judicial al diari fins que el jutjat aclarís les responsabilitats. Només alguns sectors d'IU i del PSOE es van qüestionar la decisió després que l'endemà del tancament del diari els dos rotatius segurament més influents de la capital, *El País* i *El Mundo*, dubtaven de la proporció de la mesura en dues editorials ("Tancament d'un diari" i "L'injustificat tancament d'un diari"). Mentre que el director d'*El Mundo*, Pedro J. Ramírez, feia, com ja és habitual en ell, un panegíric de la llibertat d'expressió, des del diari de Prisa es remarcaven les diferències amb *Egin* i considerava que les pàgines d'*Egunkaria* no eren aprofitades per ETA per transmetre missatges codificats als comandos. *La Razón* i *Abc* van tancar files amb Del Olmo. *F. C.*

Pitxas i *Dorronsoro*) en què aquests expressen, per exemple, la seva voluntat d'unificar els consells d'administració d'*Egin* i *Egunkaria* –una idea que mai es va arribar a realitzar–, o manifesten, precisament, dubtes sobre la confiança que els mereixen Peio Zubiria o Martxelo Otamendi (dos dels tres directors que ha tingut el diari en els seus tretze anys d'existència) per ocupar el càrrec.

Una dada que cal tenir present és que Del Olmo és, en aquest acte, el primer jutge que fa seves directament les tesis de qui es pot considerar pare espiritual de l'operació (si més no d'això es vantava ell als passadissos de l'Audiència Nacional), Baltasar Garzón. El seu acte vincula el diari que dirigeix Martxelo Otamendi a l'estructura (el conjunt de l'esquerra abertzale) que, segons ell, dominen amb mà de ferro ETA i KAS/Ekin, i és que desenvolupa Garzón en el seu famós sumari 18/98. Aquesta és la base de la suspensió o il·legalització, entre al-

tres organitzacions, de les Gestores Pro-amnistia, Etxerat, KAS, Ekin, Jarrai, Segi, Haika, *Egin* i HB/EH/Batasuna.

A més, aquests documents es troben en part reproduïts de forma idèntica –i, per

tant, van servir també com a base– per tancar el diari *Egin* al juliol del 1998. El fet que els documents trobats, que no poden constituir més que indicis de delictes, siguin de fa deu anys mostra que,

Efectius de la Guàrdia Civil van escorcollar, el 20 de febrer, la redacció del diari *Egunkaria*, a la localitat d'Andoain.

en tot cas, segurament *Egunkaria* ja no es troba sota la influència d'ETA, si és que mai hi ha estat. En nombroses ocasions han caigut durant aquests deu anys importants dirigents etarres, i a cap d'ells se'ls ha trobat documents sobre el diari, o, si més no, no estan recollits per l'acte d'emprisonament dels que "han materialitzat la presumppta

vinculació d'*Egunkaria* amb ETA", segons Del Olmo.

Un altre aspecte curiós en tot el procés ha estat la nota de premsa de les detencions. Especialment perquè la va redactar el Ministeri de l'Interior, però per ordre de Del Olmo. I va ser difosa per la fiscalia. El fiscal en cap de l'Audiència Nacional, Eduardo Fungai-

rino, va qualificar en alguns mitjans de difusió estatal aquesta controvertida nota d'actuació "conjunta" o "coordinada", per dissimular la fusió del poder judicial i executiu en l'actuació. De seguida que es va conèixer la nota "conjunta", els vocals proposats pel PSO al Consell General del Poder Judicial (CGPJ) van expressar el seu rebuï frontal al que van considerar un atac "a principi de separació de poders" que consagra la Constitució espanyola. En la mateixa línia es van manifestar els vocals de CiU i IU, Joan Alfons López Tena i Félix Pantoja. Però el que divendres eren queixes indignades i amenaces d'expedient disciplinari a Del Olmo, que negava els fets a través del portaveu del CGPJ, Enrique López, dilluns es va convertir en una marxa enrenou monumental del sector progressista.

Els vocals d'aquest sector, liderats per Montserrat Comas i Jose Antonio Alonso, asseguraven ara que al cap i a la fi no n'hi havia per tant perquè "la nota repartida per l'Audiència Nacional no estava pas signada conjuntament pel jutge i pel ministeri judicial". A capdavall, el passat dimarts 25 de febrer, a la comissió permanent de CGPJ, els dos vocals progressistes van fer "mutis i a la gàbia" i van fer costa

Amb 'Egunkaria', des de la subjectivitat

Martxelo Otamendi és, sobretot, un amic. Un amic amb el qual vaig passar un gran dia, per exemple, a Venècia. Mentre jo m'enlluernava amb els colors i, mort d'un atac d'estètica, donava tota la raó del món a Don Miguel de Unamuno, Martxelo —estrany basc—, em deia, amb la seua educació exquisidament anglòfila, que a ell només li impressionaven les curses d'alta competició automobilística. Hi he coincidit, amb ell —i amb tots els col·legues de l'Associació Europea de Diaris en Llengües Minoritàries—, durant els últims anys, en alguns viatges que només el bon humor —també el d'Otamendi— podien salvar. Tancats en nosaltres mateixos, corríem el perill de morir d'un atac de transcendència minoritzada. No va ser així. No ha estat així. Gràcies a gent com el director d'*Egunkaria*, que sempre situava en primer lloc plaers més difusos, que els autèntics defensors de pàtries pròpies considerarien frívols.

Queda dit això, en primer lloc, en consideració a la deontologia britànica. Un periodista —o un polític— que vol tractar una qüestió, prèviament ha d'aclarir si hi té alguna

vinculació. Amb el director d'*Egunkaria*, doncs, m'uneix una amistat puntual però intensa. Només puc parlar de la seua detenció i del tancament de l'únic diari en llengua basca des de l'afectivitat i la subjectivitat. I tot i que sigues des d'aquestes dues premisses, vull demanar, en primer lloc, un respecte primari a la presumpció d'innocència. En un estat en què els "indicis raonables de criminalitat" sovint acaben en no-res. Martxelo Otamendi, i tots els directius de l'empresa que editava *Egunkaria*, són innocent mentre cap sentència ferma diga el contrari.

Dit això, pel que fa a les persones, cal ser igualment ser ver respecte al tancament d'un diari. Una vegada més l'Audiència Nacional ha confós actuacions presumptament delictives de particulars amb l'estigmatització d'una empresa periodística. Perquè una cosa és acusar determinades persones de connexions amb una organització terrorista i una altra de ben diferent deixar sense veu un mitjà per la mateixa raó. Si *Egunkaria* era, en els continguts, una "bandera de conveniència d'ETA", en expressió desafortunada de José María Aznar, per què ningú no l'havia denunciada

als tres conservadors (ni el vocal de CiU ni el d'IU ni l'independent Agustín Azparren són a la permanent del CGPJ). A més a més van rebutjar els escrits de la conselleria basca de Justícia, que dirigeix Joseba Azkarraga (EA), i de la defensa d'*Egunkaria*, que demanaven que se censurés el jutge. La polèmica es va tancar amb una nota de suport del Consell a Del Olmo.

Complicitats PP-PSOE. Així doncs, amb la renúncia dels vocals afins al PSOE —que en tot moment ha evitat posar en dubte les mesures judicials contra *Egunkaria*—, ja resulta inviable qualsevol intent d'obrir diligències contra el magistrat que ha tancat el diari en llengua basca, perquè CiU i IU, que tampoc són presents a la comissió disciplinària del CGPJ, s'han quedat sense marge d'actuació en el cas. A més a més, la majoria conservadora del màxim òrgan de govern dels jutges, en tot cas, hagués vetat qualsevol mesura disciplinària contra Del Olmo. De tota manera, un posicionament de la minoria progressista contrari al jutge o que simplement hagués criticat obertament el seu comportament ja hagués pesat com una llosa en el procés contra *Egunkaria*. Una situació que sens dubte hauria aprofitat l'advocat que re-

Amb els tres actes decretats per tal de tancar el diari basc *Egunkaria*, el titular del jutjat número 6 de l'Audiència Nacional, Juan del Olmo, ha estat el primer jutge que fa seves les tesis que Baltasar Garzón, magistrat-jutge del Jutjat Central d'Instrucció número 5 de l'Audiència Nacional, aplega al seu famós sumari 18/98.

presenta el diari, el reputat penalista basc Inigo Iruin, per qüestionar el cas.

Comptat i debatut el PSOE, que en tot moment ha evitat posar en dubte les mesures judicials contra *Egunkaria*, ha tornat a donar una prova més de la seva fidelitat al PP (el qual aplaudia, entusiasta, el tancament de l'únic diari en basc) en matèria de terrorisme. I és que tothom sap que si l'ofensiva judicial contra el conjunt de l'esquerra abertzale

i, més encara, contra tot el món del basc es pot desplegar des dels jutjats —encara que sigui amb poc fonament i només basant-se en percepcions, suposicions o comentaris— és perquè el PP hi dona empara política. I en això, com en l'enduriment de les penes i mesures de reinserció per als etarres, el principal partit de l'oposició, el PSOE, el secunda.

Ferran Casas (Madrid)

abans, per apologia del terrorisme? Per què dirigents de tots els partits polítics bascos —tret, òbviament, del PP— han considerat la mesura un gravíssim error i n'han demanat la reobertura immediata? Si *Egunkaria* era clarament "proetarra", com ja el defineixen alguns dels mitjans de Madrid, per què Fernando Savater, per exemple, es va deixar entrevistar a les seues planes l'últim diumenge abans del tancament?

Decidir la clausura d'un diari al final d'un procediment judicial pot ser una mesura desproporcionada. Un error judicial. Fer-ho al començament —adduint que es tracta d'una mesura "cautelar"— és una barbaritat. Massa vegades aquesta "cautela" acaba sent una desmesura. Una opció tan dràstica com la que ha pres l'Audiència Nacional conculca valors bàsics en una democràcia. I no solament hi ha en joc la llibertat d'expressió. La manifestació de Sant Sebastià del diumenge dia 23 és, també, l'exponent d'una gran alarma social. Quantes decisions judicials es prenen, precisament, per evitar-la, aquesta alarma?

El ministre d'Interior, Ángel Acebes, i el president del PP al País Basc, Jaime Mayor Oreja, han exigít que ningú parli "en nom" de la llengua i la cultura basques. Paradoxalment, el primer ha acabat afirmant que la clausura d'*Egunkaria* s'ha fet

"en defensa" d'aquesta llengua i aquesta cultura; i, genèricament, de "la llibertat". La perversió de la semàntica en estat pur. Tancar un diari equival a més llibertat per als que no hi estan d'acord? Encara més lluny, alguns líders populars han demanat al Govern basc responsabilitats per haver "subvencionat" un diari "connectat amb ETA". "Connectat amb ETA" perquè ho diu quina sentència? El Govern basc el subvencionava per les "connexions" que li atribueix el PP o perquè, senzillament, era escrit en basc? Sobre subvencions, per cert, caldria parlar-ne molt. Perquè les més intenses i efectives són les que menys es veuen. Les que arriben per mà d'una publicitat o d'unes compres en bloc cada dia més dirigides.

La situació al País Basc s'ha omplert de contradiccions. Mentre ETA cada dia és més dèbil, hi ha qui vol dur la violència a la societat, trencant-la en dos blocs irreconciliables. Hi ha qui amplia tant l'"entorn etarra" que hi inclou més de la meitat de la població. Paradoxalment, com menys actua el terror al País Basc, hi ha qui hi veu més terroristes que mai. Potser per poder justificar mesures com la clausura d'*Egunkaria*.

Vicent Sanchis
Director del diari 'Avui'